

Lohjan kaupunki

Ympäristötoimi

Kaavoitus

PORLA

PUISTON IDEASUUNNITELMA

30.10.2015

serum

PORLAN PUISTON IDEASUUNNITELMA

Porlan puiston ideasuunnitelma on laadittu käynnissä olevan Porlan alueen asemakaavoituksen pohjaksi. Puistoalueen suunnittelusta järjestettiin työpaja 14.4.2015 Lohjan lukion tiloissa, jossa puiston tulevaisuutta oli ideoimassa 35 kaupunkilaista. Työpajan tulokset dokumentoitiin ja niistä laadittiin yhteenveto. Työpajan anti on ollut lähtökohtana käsillä olevan puiston ideasuunnitelman laadinnalle.

Puistotyöpajassa alue nähtiin tulevaisuudessa arvokkaana luontokeitana, jossa kaloilla ja kauneusarvoillakin on sijansa. Puiston kehittämiseen suhtauduttiin pääasiassa positiivisesti, kunhan toteutus tehdään ympäristön ehdoilla. Lampien säilyttämistä pidettiin tärkeänä, minkä lisäksi rauhallinen luonnossa liikkuminen, luonnon tarkkailu ja opetustoiminta mainittiin useissa kommentteissa.

Asemakaavahankkeen tavoitteena on selvittää puiston kehittämisen ohella asuinrakentamisen, hotellin ja mahdollisesti myös maauimalan sijoittamista osalle aluetta. Porlan puiston ideasuunnitelmassa nämä tavoitteet on otettu huomioon aluevarauksena. Suunnitelmakartoilla esitetään viitteellisesti yksi kevään 2015 aikana tehdystä alustavista maankäyttöluonnosvaihtoehtoista, mutta asemakaavaprosessin ollessa vasta alussa ei puistosuunnitelmaa ole sidottu mihinkään tähän mennessä laadittuun suunnitelmaratkaisuun.

Porlan puiston ideasuunnitelma täydentää alueelle aiemmin esitettyjä suunnitelmia. Tavoitteena on ollut kokonaisratkaisu, joka mahdollistaa monenlaisten ideoiden toteuttamisen. Suunnitelmassa on otettu kantaa puiston tunnelmiltaan ja toiminnoiltaan erilaisten osa-alueiden sijoittamiseen sekä reittiverkostoon. Lisäksi on esitetty muutamia kokonaisuutta tukevia suunnitelmaratkaisuja, joita on havainnollistettu periaateleikkauksin. Ideasuunnitelman vaikutuksia on lopuksi arvioitu erityisesti ekosysteemipalveluiden näkökulmasta.

Ideasuunnitelman ovat Lohjan kaupungille laatineet maisema-arkkitehti Anna-Kaisa Aalto ja arkkitehti Antti Lehto Serum arkkitehdit Oy:stä. Työtä ovat ohjanneet asemakaava-arkkitehti Juha Anttila ja kaavoituspäällikkö Leena Iso-Markku Lohjan kaupungin kaavoituksesta.

Suunnittelualueen raja.

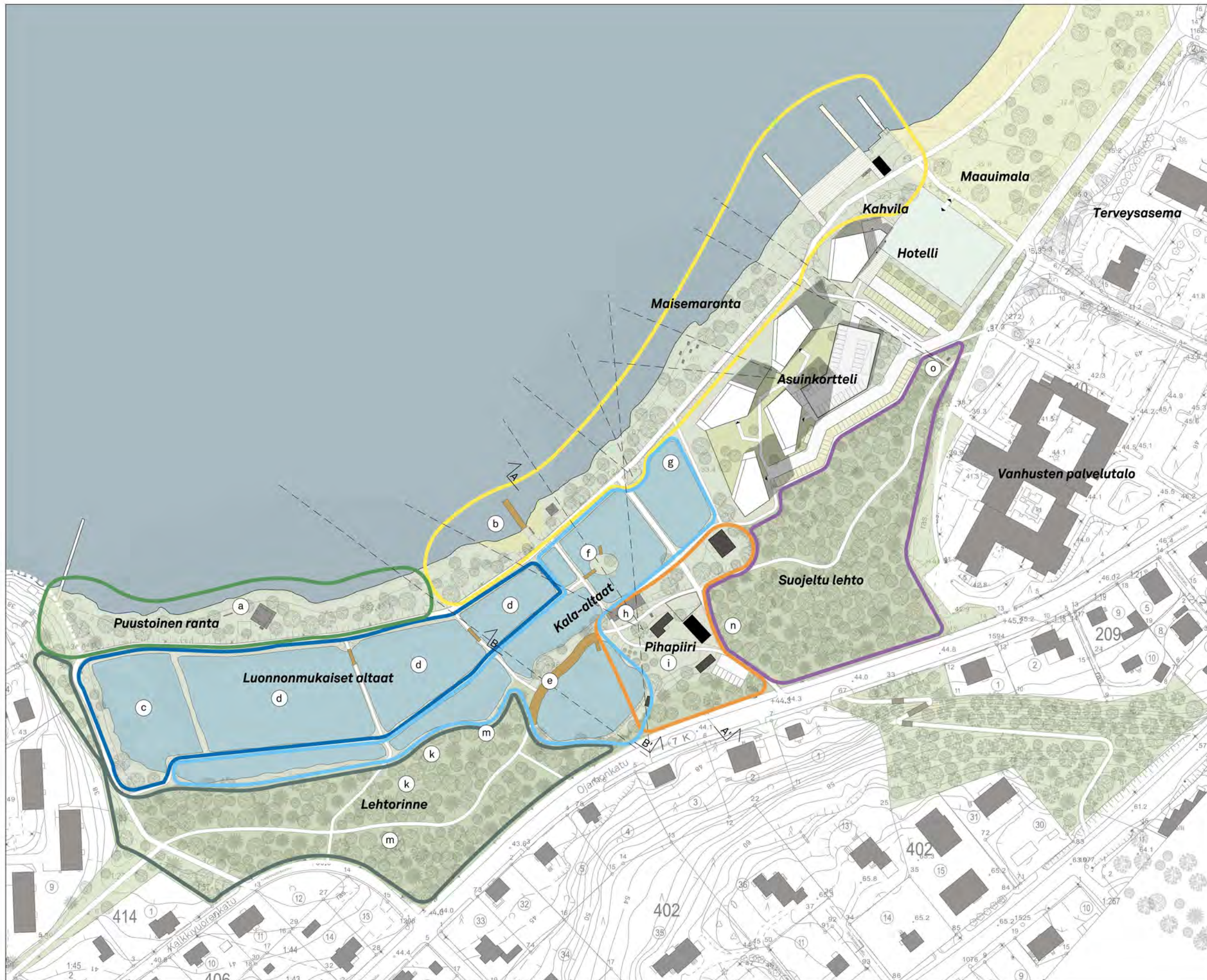

Porla kesäasussaan. (Kuva: Lohjan kaupungin kuva-arkisto)

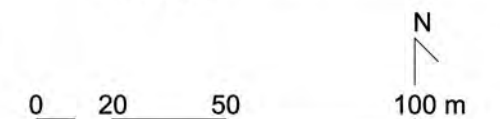
TUNNELMAT

- Toiminta ja kulttuuri:** Kalamestarin talo ympäristöineen on Porlan puiston toiminnallinen kulttuuri-keskus ja kohtaamispaikka.
- Rantapalvelut:** hotelli, vierasvenesatama ja maaumala muodostavat uuden palvelukeskittymän Porlan ja Aurlahden yhtymäkohtaan.
- Järvimaisema, rantaelämä:** Satama, maaumala ja uimapaiikka jatkavat Aurlahden Lohjanjärvelle aukeavaa rantavyöhykettä. Rantapuustoa harvennetaan näkymien aikaansaamiseksi.
- Luonnonläheisyys:** Lehtometsävyöhykettä ja eteläosan altaita hoidetaan luontoarvojen ehdoilla ja niistä ammentaen. Luonnon monimuotoisuutta vaalitaan ja lajien tarkkailuun kannustetaan.
- Rauha ja hiljaisuus:** Porlan eteläosassa ja suojellun lehdon sisäosissa on mahdollisuus rauhoittumiseen ja mietiskelyyn. Valaistus ja rakenteet ovat hillittyjä. Lintutornista avautuu kauniita näkymiä yli Porlan ja Lohjanjärven.

OSA-ALUEET

- ▬ **Puustoinen ranta:** Rantapuusto säilytetään nykyisen kaltaisena. Alueelle rakennetaan lintutorni ja infotaulu (a), jossa kerrotaan Porlan monimuotoisesta luonnosta. Päiväpiiloina toimivat pönttö tarjoavat mahdollisuuden lepokoiden tarkkailuun.
- ▬ **Maisemaranta:** Rantapuustoa harvennetaan paikoitellen järvinäkymien avaamiseksi. Olevan laiturin yhteyteen rakennetaan hiekkapohjainen uimapaikka (b), jonka kohdalla ruovikko niitetään. Nuotiokatos palvelee urbaaneja retkeilijöitä.
- ▬ **Luonnonmukaiset altaat:** Eteläisimmän altaan (c) annetaan kehittyä luonnontilaisen kaltaisena. Kolme seuraavaa allasta (d) yhdistetään. Altaissa on vettä ympärivuotisesti ja ne tarjoavat elinympäristön mm. viitasammakoille ja sudenkorennoille. Kesällä altaissa voi soudella ja talvella jälle aurataan luistintrata.
- ▬ **Kala-altaat:** Altaita laajennetaan yhdistellään. Ns. Alkulähteen pintaa nostetaan ja sen reunalle rakennetaan puinen oleskelutaso (e) kalojen tarkkailuun. Keskeiseen altaaseen rakennetaan pieni saari (f) ja pohjoisimpaan suihkulähde (g).
- ▬ **Pihapiiri:** Kalamestarin talo sivurakennuksineen on alueen info-, museo- ja toimintakeskus, johon kuuluu myös pieni leikki-paikka. Pihapiiriä hoidetaan puutarhamaisena (i). Vanha hautomo (h) kunnostetaan näköalapaikaksi.
- ▬ **Lehtorinne:** Metsää hoidetaan monimuotoisena luontokohteena, jossa kulttuurikasvillisuudellakin on sijansa. Lähteikköjen (k) ja tihkupintojen (m) säilyminen varmistetaan.
- ▬ **Suojeltu lehto:** LS-aluetta ja sen länsipuolta (n) hoidetaan luonnontilaisen kaltaisena. Varjostavia kuusia ja haitallista vieraslajistoa poistetaan tarpeen mukaan.

REITIT

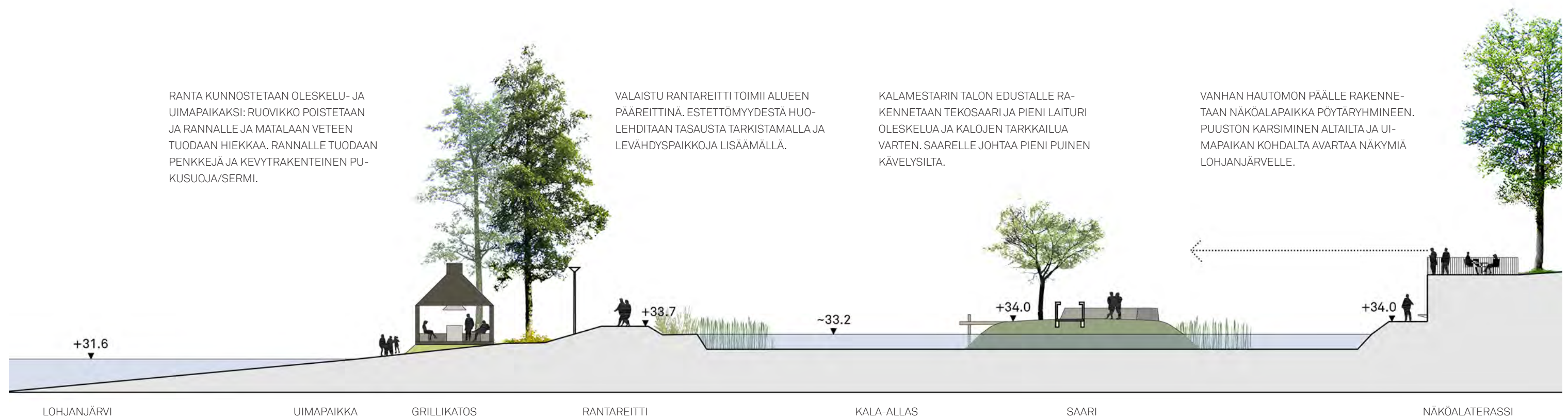
Alueelle syntyy kaksi rannan suuntaista yhteyttä: pyöräilyyn soveltuva **rantareitti** sekä kävelyyn tarkoitettu, metsäisen rinteen **luontoreitti**, jonka linjaus väistää lehtorinteen lähteiköt. Reitit on mahdollista toteuttaa esteettöminä. Altaiden välisillä kannaksilla on kapeampia kävelypolkuja siltoineen.

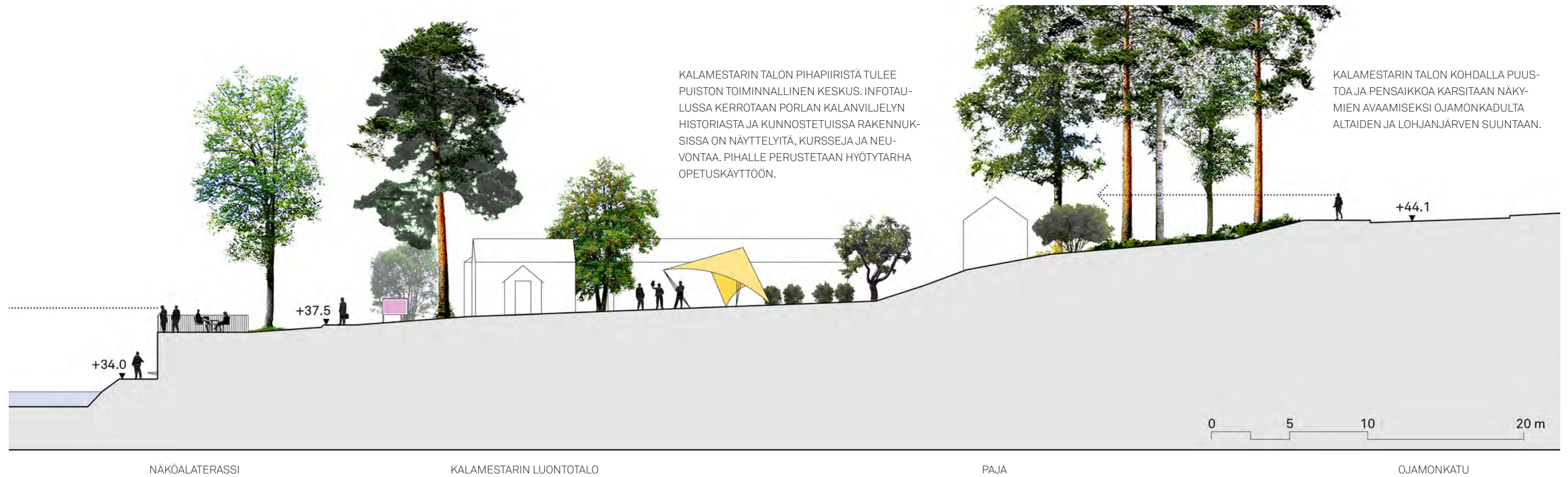
- Rantareitti (pääreitti). Kivituhkalla päällystetty kevyen liikenteen reitti toteutetaan esteettömänä, jolloin pituuskaltevuus saa olla enintään 5 % (1:20) ja sivuttainen kaltevuus enintään 2 %. Koneellisesti ylläpidettävän reitin leveyden tulee olla vähintään 2,3 metriä. Reitin varrelle toteutetaan esteetön levähdyspaikka 100 - 200 metrin välein. Reitti valaistaan ja talvikunnossapidetään.
- Luontoreitti (sivureitti). Kivituhkalla tai puulla päällystetty kävelyreitti toteutetaan esteettömänä. Reitin leveyden tulee olla vähintään 2 metriä. Reitin varrelle toteutetaan esteetön levähdyspaikka vähintään 200 metrin välein. Reittiä ei valaista eikä talvikunnossapidetä.
- Kevyen liikenteen reitti, joka on mahdollista toteuttaa esteettömänä. Reitti on valaistu ja talvikunnossapidetty.
- Muu kevyen liikenteen reitti. Reitti valaistaan ja talvikunnossapidetään.
- Muu ulkoilureitti. Reittiä ei valaista eikä talvikunnossapidetä.
- Ulkoilureitin yhteystarve.
- Porras.
- Silta / puinen kävely- ja oleskelutaso.
- Laituri.
- Nykyinen maaston korkopiste.
- Uusi maaston korkopiste.

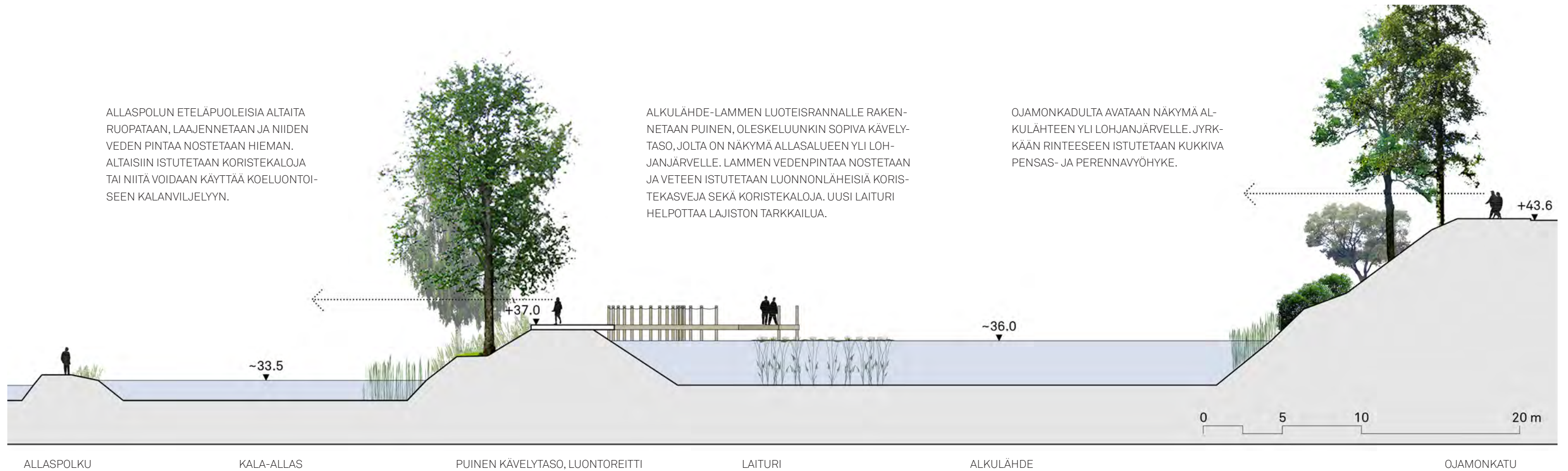

TOIMINNOT

- **i** Infopisteet (3 kpl): Palvelutalo, Kalamestarin talo ja Lintutorni. Infotaulu, jossa alueen kartta sekä tietoa alueen toiminnoista, historiasta, luonnonpiirteistä ym.
- Esteetön pöytä- ja penkkiryhmä.
- Esteetön levähdyspaikka.
- **A** Ulkopelit ja kuntoilu.
- **B** Uimaranta.
- **C** Suunniteltu maauimala.
- **D** Uusi huoltorakennus.
- **E** Vierasvenelaiturit.
- **F** Kahvila (hotellin yhteydessä).
- **G** Hotellin laajennus.
- **H** Puiset oleskelutasot.
- **I** Nuotiokatos.
- **J** Uimapaikka.
- **K** Soutuveneiden vuokrauspiste.
- **L** Huoltorakennus.
- **M** Leikkipaikka.
- **N** Kalamestarin luontotalo: puiston tiedotus- ja toimintakeskus.
- **O** Uusi sivurakennus.
- **P** Oleva sivurakennus.
- **R** Pysäköinti (7 ap).
- **S** Lintutorni.
- **T** Lepakkopöntöt.
- **U** Luistinrata (talvisin).

Porlan puiston keskeiseen osaan syntyy aktiivinen ja samalla luonnonläheinen, harjun alarinteiltä Lohjanjärven rantaan ulottuva vyöhyke.

PORLAN PUISTON IDEASUUNNITELMAN TARKASTELU EKOSYSTEEMIPALVELUIDEN NÄKÖKULMASTA

Ekosysteemipalvelut ovat ihmisen luonnosta saamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Luonnon tuottamat palvelut voidaan jakaa neljään luokkaan: tuotanto-, kulttuuri-, sääätely- sekä tuki- ja ylläpitopalveluihin. Tuotantopalveluita ovat mm. ihmisen käyttämä ravinto, vesi, energia, rakennusmateriaalit sekä erilaiset lääkeaineet. Kulttuuripalveluita ovat esimerkiksi luonnon tarjoamat mahdollisuudet virkistykseen, kasvatukseen ja koulutukseen, esteettiset elämykset sekä vaikutus tieteeseen ja taiteeseen.

Tuki- ja ylläpitopalvelut ja osa sääätelypalveluista ovat väliprosesseja tai välituotteita varsinaisten lopullisten ekosysteemipalveluiden tuotannossa. Tuki- ja ylläpitopalveluihin kuuluu mm. yhteyttäminen, ravinteiden, hiilen ja veden kierto, maaperän muodostus, geneettinen monimuotoisuus ja evoluutioprosessit. Sääätelypalveluita ovat mm. tulvien tasaus, pölytys, ilmastonsääätely ja ilman ja veden puhdistus.

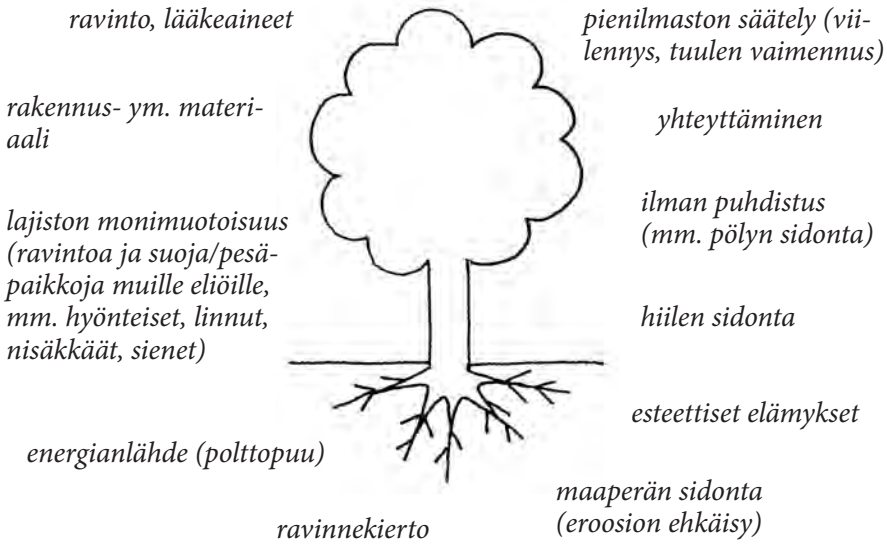
Ekosysteemipalveluiden käsite kannustaa pohtimaan, mitä luonto tuottaa ihmiselle ilmaiseksi, ja mitä näiden palveluiden tuottaminen ilman luontoa maksaisi. Arvottaminen on tärkeää, kun on tehtävä valintoja eri hyödyntä-

mistapojen välillä tai kun halutaan selvittää, mitä jonkun palvelun heikentämisestä seuraa.

Oheinen kuva ("Puu ekosysteemipalveluiden tuottajana") havainnollistaa toisaalta luonnon tarjoamien palveluiden moninaisuutta, toisaalta niiden jossain määrin toisiaan poissulkevaa luonnetta (rakennusmateriaali vs. esteettiset elämykset). Palveluita arvotettaessa tulisi kuitenkin yksittäisen puun sijaan tarkastella sen koko elinkaarta ja luonnon kiertokulkua laajemmin.

Porlan puiston ideasuunnitelmaa on seuraavassa taulukossa pyritty arvioimaan ekosysteemipalveluiden näkökulmasta. Suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan suhteessa nykytilaan tai siihen, että toimenpide jäisi tekemättä. Vaikutusten merkittävyttä on arvioitu asteikolla positiivinen (+) / negatiivinen (-) ja huomattava (+++/---), kohtalainen (++/--) tai vähäinen (+/-). Joissakin tapauksissa on tehty ehdotuksia negatiivisten vaikutusten lieventämiseksi tai ehkäisemiseksi. Vaikutusten arviointi on rajattu puiston ideasuunnitelman suunnittelualueelle.

Puu ekosysteemipalveluiden tuottajana

Näkymä Porlan puistosta Lohjanjärvelle.

TOIMENPIDE	VAIKUTUS EKOLOGISIIN PALVELUIHIN	HAITTOJEN EHKÄISY TAI LIEVENTÄMINEN
Reittien rakentaminen ja kunnostus 1. Uusi esteetön 'Luontoreitti' rakennetaan lehtorinteen ja suojellun lehtoalueen halki. 2. Kalamesterin talon pohjoispuolelle rakennetaan uusi valaistu, Ojamonkadulta rantaan johtava reitti. 3. Pääreittien esteettömyys varmistetaan. 4. 'Allaspolut' kunnostetaan kävelypoluiksi.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Reittien rakentaminen, kunnostus ja valaisu lisää puiston houkuttelevuutta ja käytettävyyttä virkistysalueena (+++). Esteettömät reitit levähdyspaikkoineen helpottavat liikunta- ja näkörajoitteisten sekä mm. lastenvaunujen kanssa liikkuvien ulkoilua (+++). Uusi 'Luontoreitti' helpottaa suojeltuun lehtoon tutustumista ja metsäisen alueen hyödyntämistä mm. opetuksessa (++). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Uusien reittien rakentamisen myötä nykyistä kasvillisuutta ja puustoa joudutaan poistamaan (--). Kulun ohjaaminen selkeille reiteille säästää ympäröivää maastoa kulumiselta (+). Valon lisääntyminen häiritä joitakin eliölajeja, kuten lepakoita (-).	Uusien reittien linjaus tulee tarkistaa maastossa, jotta arvokasta puustoa säästyy mahdollisimman paljon. Valaisintyyppin valinnalla voidaan vaikuttaa häiritsevän hajavalon määrään. Valaistusta voidaan rajoittaa lepakoiden liikkumiskautena.
Altaiden kunnostus 1. Kala-altaat erotetaan luonnonmukaisesti hoidettavista altaista. 2. Kala-altaita laajennetaan ja veden pintaa nostetaan. 3. Kolme luonnonmukaisesti hoidettavaa allasta yhdistetään virtausaukoin. 4. Luonnonmukaisesti hoidettavissa altaissa pidetään vettä ympäri vuoden.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Lehtorinteen puoleisten altaiden sekä Alkulähteen kunnostus jäsentää altaiden ulkonäköä ja parantaa puiston viihtyisyyttä (+). Altaiden profilointi ja siitä tiedottaminen edesauttaa niiden käyttöä opetuksessa ja kannustaa kalojen ja muiden lajien tarkkailuun (+). Kun altaita yhdistellään, syntyy pieni souteluun sopiva vesialue (+). Kun osassa altaita on vettä talvella, niihin voi aurata puiston talvikäyttöä lisäävän luisteluradan (+). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Neljässä altaassa ei ole kaloja ja niissä on vettä ympärivuotisesti, mikä parantaa altaissa lisääntyvien viitasammakoiden ja korentojen elinolosuhteita sekä turvaa näiden lajien säilymisen Porlan puistossa (+++). Kala-altaiden kunnostuksen (mm. ruoppaus, pohjan tiivistäminen vettä pitävämmäksi ja reunojen vahvistaminen) myötä nykyistä lajistoa poistuu ainakin väliaikaisesti (-).	

TOIMENPIDE

VAIKUTUS EKOLOGISIIN PALVELUIHIN

HAITTOJEN EHKÄISY TAI LIEVENTÄMINEN

Puuston harvennus näkymien avaamiseksi 1. 'Maisemarannan' puustoa karsitaan. 2. Altaiden reunoilta poistetaan vesakkoa. 3. Ojamonkadun varren puustoa ja pensaikkoa harvennetaan Alkulähteen ja Kalamestarin talon kohdalla.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Näkymien avaaminen lisää puiston houkuttelevuutta ja tuo Lohjanjärven paremmin osaksi puistomaisemaa. Myös näkymät Ojamonkadulta altaille ja järvelle paranevat selvästi (++). Ojamonkadun varren puuston ja pensaikon harventaminen avaa puistosta näkymiä myös kadun suuntaan, jolloin liikenne saattaa puistossa liikkujan kannalta tuntua aiempaa häiritsevämmältä (-). Vesakon poisto helpottaa veden äärellä liikkumista ja parantaa altaiden ulkonäköä (+). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Rantapuuston liiallinen harvennus voi haitata lepakoiden liikkumista (-). Toisaalta sudenkorentojen kannalta valon lisääntyminen Lohjanjärven rannassa on eduksi (+).	Puustoa ei ole tarpeen harventaa näkymien vuoksi liikaa. Lepakoiden kannalta riittää, jos puiden latvukset koskettavat toisiaan.
Kalamestarin talon pihapiirin kunnostus 1. Piha-alueesta rakennetaan puiston tapahtuma- ja kokoontumispaikka. 2. Pihapiiriä hoidetaan puutarhamaisena hyötykasvitarhana, jota voidaan käyttää opetuksessa ja koulutuksessa. 3. Piha-alueelle rakennetaan leikkipaikka. 4. Vanha hautomo kunnostetaan näköalapaikaksi.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Kalamestarin talon pihapiirin kunnostus ja uudet toiminnot lisäävät puiston vetovoimaa ja käytettävyyttä. Hyötykasvitarhaa voidaan käyttää opetuksessa ja koulutuksessa (++). Koriste- ja hyötykasvien runsaampi käyttö talon pihapiirissä lisää esteettisiä elämyksiä ja tuo vaihtelua muutoin varsin luonnonmukaiseen puistoon (+). Vanhojen rakennusten ja rakenteiden hyödyntäminen puiston kehittämisessä lisää tietoisuutta alueen erityisestä kulttuurihistoriasta (++). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Koriste- ja hyötykasvit lisäävät lajirunsautta ja luonnon monimuotoisuutta (+). <i>Tuotantopalvelut:</i> Hyötykasvit tuottavat pienimuotoista satoa puiston kävijöille (+).	
Vierasvenesataman rakentaminen 1. Rakennetaan kaksi vierasvenelaituria sekä kivetty ja pengerretty satamaranta. Satamaa ruopataan syvemmäksi tarvittaessa. 2. Satamaan rakennetaan vaja kanoottien vuokrausta varten. 3. Veneiden lasku- ja nostopaikka siirretään Aurlahden pienvenesataman yhteyteen.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Vierasvenelaiturit houkuttelevat saapumaan vesiteitse Porlan puistoon. Uusi satama lisää Lohjanjärven rannan palveluja (+). Veneiden lasku- ja nostopaikan siirto läheiseen Aurlahden satamaan vähentää liikennettä Porlan puistossa ja rauhoittaa ranta-aluetta (+). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Sataman rakentamisen myötä rantapuustoa ja -kasvillisuutta poistuu. Sataman ruoppaaminen saattaa aiheuttaa väliaikaista veden samentumista ja haittaa vesieliöstölle (-).	Sataman rakentamisajankohdalla voidaan vaikuttaa ympäristölle aiheutuvaan häiriöön. Kasvuston ja pohjaeläimistön kannalta kesä on haitallisinta rakentamisaikaa.

TOIMENPIDE	VAIKUTUS EKOLOGISIIN PALVELUIHIN	HAITTOJEN EHKÄISY TAI LIEVENTÄMINEN
Uimapaikan rakentaminen 1. Ranta kunnostetaan uimakelpoiseksi: ruovikko poistetaan ja rannalle sekä vesirajaan tuodaan hiekkaa. 2. Uimapaikan viereen rakennetaan grillikatos.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Uimapaikan ja grillikatoksen rakentaminen lisää Porlan puiston palveluja ja vetovoimaa virkistysalueena. Puiston yhteys Lohjanjärveen paranee sekä näkymien että toimintojen puolesta (++). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Rantapuustoa ja ruovikkoa poistuu hieman (-). Hiekkarannan rakentaminen ja rannan valoisuuden lisääntyminen saattaa lisätä lajiston monimuotoisuutta paikallisesti (+/-).	
Tarkkailu- ja oleskelupaikkojen rakentaminen 1. Rannan länsiosaan rakennetaan puinen lintutorni, infopiste ja lepakkopönttöjä (päiväpiiloja). 2. Alkulähteen luoteisrannalle rakennetaan puinen kävely- ja oleskelutaso. 3. Allasalueelle rakennetaan kolme puista siltaa sekä tekosaari.	<i>Kulttuuripalvelut:</i> Uudet rakenteet lisäävät puiston viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta virkistysalueena. Rakenteet, kuten lintutorni, laiturit ja lepakkopöntöt, kannustavat luonnon tarkkailuun (++). <i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Lepakoiden päiväpiilojen rakentaminen parantaa lajin elinolosuhteita Porlan puistossa (+).	
Haitallisten vieraslajien hävittäminen 1. Luonnonsuojelualueella sekä eteläosan tihkupinnalla esiintyvät jättipalsamikasvustot (<i>Impatiens glandulifera</i>) poistetaan. 2. Isosorsimokasvustot (<i>Glyceria maxima</i>) poistetaan läntisimmästä altaasta, Lohjanjärven rannasta (läntisimmän altaan pohjoispuolelta) sekä itäisimmästä luonnonmukaisesti hoidettavasta altaasta.	<i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Aggressiivisten vieraslajien poistolla torjutaan lajiston huomattavaa yksipuolistumista sekä isosorsimon osalta myös vesialueen umpeenkasvua (++).	
Suojellun lehdon länsipuolen huomioiminen 1. Luonnonsuojelualueen länsipuolista rehevää lehtolaikkua hoidetaan suojelualueen tapaan ja selvitetään sen liittämistä osaksi suojelualueetta.	<i>Säätely- sekä tuki- ja ylläpitopalvelut:</i> Alueen huomioiminen arvokkaan lehdon osana vahvistaa luonnonsuojelualueen elinvoimaisuutta ja turvaa paremmin huomionarvoisen lajiston säilymistä (+).	